

ПРИМЕЧАНИЯ

[1] Бунин И.А. Темные аллеи. Рассказы. 1931– 1952. Собр. соч. в 9– ти томах, т.7. – М., 1965.

[2] Иванова Л.П. Кавказ в русском языковом сознании XIX– XX столетий. – К.: Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2004. – 110 с.

[3] Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка (Запорозька Січ у західноєвропейських літературних пам'ятках). – К.:Дніпро,1992. – 494 с.

[4] Наливайко Д.С. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI– XVIII ст. – К.: Основи, 1998. – 578 с.

[5] Орехов В.В. Русская литература и национальный имидж (имагологический курс в русско-французском литературном диалоге). – Симферополь: АнтикВА, 2006. – 608 с.

[6] Орехов В.В. Миф о России во французской литературе первой половины XIX века. – Симферополь: ОАО «Симферопольская городская типография (СГТ)», 2008. – 200 с.

УДК 81'255.4

Морська Л.М.
(Хмельницький, Україна)

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВИХ СТАТЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕМАТИКИ

У статті досліджується специфіка наукових публікацій економічної тематики. Аналізуються особливості мовного оформлення і передачі різноманітної економічної інформації.

Ключові слова: *ринкова економіка, економічна інформація, наукові статті, проблеми лінгвістики, стиль, мовні особливості.*

Стаття посвятається специфіці наукових публікацій економічної тематики. Аналізуються особливості мовного оформлення і передачі різноманітної економічної інформації.

Ключевые слова: *рыночная экономика, экономическая информация, научные статьи, проблемы лингвистики, стиль, языковые особенности.*

The article is devoted to the peculiarities of scientific economic publications. It contains the analysis of the special language means of rendering diverse economic information.

Key words: *market economy, economic information, scientific articles, special language means, style, language peculiarities.*

У зв'язку із переходом України до ринкової економіки та входженням у світове співтовариство на часі важливим є питання осмислення лінгвістичних особливостей написання та перекладу фінансово-економічних статей. Перехід країни до ринкової економіки сприяє розвитку економічних наук. Відтак, виникає необхідність читання спеціалізованої літератури іноземними мовами, обміну інформацією, володіння загальноприйнятною термінологією в галузі фінансів, банківської справи, мікро- та макроекономіки та ін., – тому дослідження особливостей мовного оформлення текстів наукових економічних статей є досить **актуальним**. Основною **метою** нашої роботи є дослідження особливостей стилю наукових статей економічної тематики. Комунікативна діяльність людей має цілеспрямований характер, а це означає, що комунікативний зміст диктує вибір засобів його адекватного вираження. Саме тому, незважаючи на необмежені можливості мови в передачі різноманітної інформації, кожна сфера комунікації накладає на неї свої обмеження. Однією з таких сфер є наукове спілкування, значення якого в житті суспільства надзвичайно зростає, у зв'язку з цим дослідження мови наукової літератури стає однією з найактуальніших проблем лінгвістики.

Дослідженнями особливостей різних функціональних стилів англійської мови займалися науковці І. Арнольд, А. Федоров, В. Комісаров, Я. Рецкер, О. Мороховський, Л. Соболев, В. Беньямінова, Р. Будагов та ін.. Ми зосередимось на дослідженні в галузі жанрової належності публіцистичного економічного тексту, вивченні особливостей наукового функціонального стилю, до якого належить оригінал, і впливу цих особливостей на адекватність перекладу.

Як стверджує науковець Виноградов В.В., стилі мови – це мовні системи, що виникають у процесі функціонування мови в різних сферах людської діяльності (спілкування) та в різних цілях, це структурні обриси функції мови в її різноманітних проявах [12]. Функціональний стиль, за науковцем Кожиною М.М. – це своєрідний характер мовлення того чи іншого його різновиду, який відповідає певній сфері суспільної діяльності та співвідносній з нею формі свідомості, що створений особливостями функціонування в цій сфері мовних засобів і специфічною мовленнєвою організацією, яка утворює її загальне стилістичне забарвлення [13]. Для нашого дослідження ми скористаємося як відправним формулюванням О.І. Чердніченка: “Функціональний стиль – це різновид мови, який використовується в типовій соціальній ситуації та який відрізняється від інших варіантів своїми мовними, граматичними та фонетичними рисами” [14].

В рамках кожного функціонального стилю можна виділити певні мовні особливості, вплив яких на процес і результат перекладу досить значний. Наприклад, у науково-технічному стилі це лексико-граматичні особливості науково-технічних матеріалів і, в першу чергу, питання перекладу термінології та спеціальної лексики. В газетно-інформаційному стилі, поряд з важливою роллю політичних термінів, імен і назв, це особливий характер заголовків, широке використання газетних кліше, наявність елементів розмовного стилю та жаргонізмів та ін. Крім таких загальних особливостей, в кожній мові аналогічний функціональний стиль має і специфічні мовні риси.

Оскільки науковий стиль викладу матеріалу слугує меті спілкування в галузі науки, він існує в спеціальній науковій літературі, в лекціях, доповідях, бесідах на наукові теми. Загальними екстралінгвістичними ознаками наукового стилю є наукова тематика, чітке розмежування понять, точність викладу, абстрактність та об'єктивність викладу, логічна

послідовність. До завдань наукової прози потрібно, насамперед, віднести докази певних гіпотез, положень, аргументацію, опис, передачу суми знань, повідомлення нових результатів дослідження.

Стиль наукового викладу, або науковий стиль, – категорія історична. Передумови для його оформлення та подальшого розвитку визначалися: 1) загальним станом науки та наукових знань у певній країні; 2) ступенем розвитку літературно опрацьованої мови; 3) великими майстрами-письменниками та вченими, які зверталися до рідної мови в своїх наукових, історичних і критичних працях.

Англійський історик природознавства Севорі вбачає особливості наукового стилю у лексиці. На його думку, “наукова лексика” складається зі слів, які характеризуються: 1) однозначністю; 2) незмінністю значень протягом століть. Що стосується загальних властивостей наукового стилю, їх ознаки дослідник зводить до: 1) широкого застосування різних символів, які частково витісняють слова, 2) загальнодоступності викладу, 3) холодності викладу, 4) порівняно легкого перекладу з однієї мови на іншу.

Однозначність дійсно характерна для терміна. Так як терміни звичай вживаються в науковому стилі, то саме ця ознака (однозначність) певною мірою починає характеризувати й лексику наукового викладу.

Інша ознака наукового стилю, сформульована Севорі як “незмінність значень слів протягом століть”, заперечується самим автором, який розглядає семантику таких утворень, як “атом” та “атомний”. Значення цих термінів до 1945 року було одним, а після 1945 (розщеплення атома) стало зовсім іншим. Такі приклади відомі в історії будь-якої науки.

Таким чином, “загальнодоступність” та “холодність” викладу часто виступають не як ознаки стилю взагалі, а як результат недостатньої літературної майстерності багатьох авторів, як наслідок невірно зрозумілої специфіки наукового стилю.

Точність залишається найважливішою особливістю наукового стилю. Але точність не повинна стримувати стилістичну рухливість наукового стилю та перетворювати його на набір мовних кліше.

Отже, науковому стилю потрібно враховувати дві тенденції сучасної науки: її спеціалізацію та демократизацію (в різних країнах по-різному). Перша тенденція перетворює науковий виклад в дещо незрозуміле для “нефахівців”, друга, навпаки, вимагає від тексту зрозумілості та доступності.

В процесі подолання цих протилежних тенденцій і відбувається подальший розвиток наукового стилю викладу. Сучасний науковий стиль повинен намагатися досягнути: 1) точності, простоти та зрозумілості, 2) логічної послідовності та емоційності, 3) подвійної детермінації ретельно продуманих термінів, 4) широкого використання різноманітних стилістичних ресурсів мови, 5) постійної взаємодії з іншими мовними стилями, 6) вірного застосування необхідних символів і знаків. Хоча окремі перераховані ознаки можливі лише в різних мовних стилях, їхнє певне сполучення є характерним саме для стилю наукового викладу.

В текстах фінансово-економічної тематики глави “The London Stock Exchange” та “Brokers and Dealers” підручника Commerce [11], в розділі “The issue of shares and the stock exchange” автор розкриває проблематику випуску акцій, їх розміщення на фондовій біржі, описує структуру Лондонської фондової біржі та роботу брокерів і дилерів.

Щодо синтаксичної структури вибраних для аналізу текстів, то перевага в них надається складнопідрядним реченням, нечисельні прості речення розгорнуті за рахунок однорідних членів. Можна виділити декілька простих речень. Саме стислість цих речень підкреслює важливість інформації, яка в них міститься: *The major stock exchange in the UK is the London Stock Exchange. Market makers specialize in certain types of security. The broker/dealer receives commission from the buyer of the shares.*

Необхідність повного викладу призводить до широкого використання різнотипних означень. Багато іменників мають постпозитивне або препозитивне означення або те та інше одночасно: *The securities bought and sold on the Exchange... All the securities traded on the Exchange were, at one time, new securities, i.e. they were being issued for the first time. The broker/dealer makes the deal (called a bargain) with market maker C because his selling price...*

Через необхідність чіткого обмеження використаних понять, багато слів пояснюються прийменниковими, дієприслівниковими, герундіальними та інфінітивними зворотами.

Зв'язок між елементами всередині речення, між реченнями всередині абзаців і між абзацами виражені експліцитно, що призводить до різноманітності сполучників і сполучних слів: *that, and that, than, if, as, or, nor...*

У реченнях текстів, що розглядаються, присутній прямий порядок слів, характерний для наукового тексту. Важливу роль у розкритті логічної структури цілого тексту відіграє поділ на абзаци. Кожен абзац починається з ключового речення, в якому висловлюється основна думка. Для посилення логічного зв'язку між реченнями вживаються такі стійкі вирази, як: *as a result, at one time, on behalf of, it is essential that..., to sum* та ін.: *As a result securities can be exchanged at prices which are published. When persons or firms want to buy or sell securities on the London Stock Exchange they have to use a broker/dealer to act on their behalf.*

Цій меті слугують і прислівники: *finally, again, thus*, вживання яких у науковому стилі – специфічне. Експресивність у науковому тексті не виключається, як ми зазначали раніше. Переважає якісна експресивність: *smaller stock exchanges, the lowest of three selling prices, the best price*. У тексті використовується багато економічних термінів: *market, securities, second hand securities, shares, debentures, gilt-edged stock, broker, dealer, agent, principal, dual capacity, market maker, commission* та ін.

Частотний розподіл частин мови в науковому тексті відрізняється від того, який спостерігається в інших стилях: збільшується відсоток імен, скорочується використання дієслів в особовій формі, відсутні вигуки.

Варто наголосити на особливій формі заміни конструкціями *that of, those of, those who (those who break the rule), that+Participle* (e.g. *those wishing to buy, those wishing to sell*) та ін..

Крім того, в текстах спостерігається явище синтаксичного паралелізму, характерне для стилю наукового тексту через свою властивість упорядковувати факти, сприяти логічній послідовності викладу тексту: *It is a market because those wishing to buy securities are able to contact those wishing to sell securities.*

Цій меті слугують різні схеми та структура переліку за пунктами:

The securities bought and sold on the Exchange are:

1. *The shares (ordinary, preference, etc.) of public limited companies.*

2. *The debentures of public limited companies.*

3. *Gilt-edged stock issued by the Government.*

Таким чином, проаналізувавши тексти фінансово-економічної тематики та знайшовши в них риси наукового стилю викладу, робимо висновок, що для текстів економічної тематики типовими є чіткий синтаксис і дотримання визначеного порядку слів у контексті суворої логічної послідовності. Синтаксичні конструкції тяжіють до стереотипності. Це, а також широке використання термінів і слів, позбавлених образності, присутність елемента суворої писемної традиції, складає специфіку наукових праць у галузі економіки. Крім того, ми вважаємо за потрібне наголосити на важливості та перспективності подальших досліджень у цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. Стилистика современного языка. – М.: Просвещение, 1990. – 304с.
2. Беньяминава В. Н. Жанры английской научной речи. – К.: Наукова думка, 1988. – 297 с.
3. Будагов Р. А. Литературные языки и языковые стили. – М.: Высшая школа, 1967. – 269 с.
4. Мурат В. П. Об основных проблемах стилистики. – М.: Изд-во Московского университета, 1957. – 198 с.
5. Проблемы лингвостилистики / Учебное пособие по курсу “Теория языка” для студентов IV-V курсов факультета английского языка. – М.: Московский гос. пед. ин-т им. Мориса Тореза, 1979. – 206 с.
6. Разинкина Н. М. Функциональная стилистика. – М.: Высшая школа, 1989. – 267 с.
7. Разинкина Н. М. Стилистика английской научной речи. – М.: Наука, 1972. – 286 с.
8. Современные направления в стилистике / Научно-аналитический обзор. – М., 1979. – 167 с.
9. Специфика и эволюция функциональных стилей /Межвузовский сборник научных трудов. – Пермь: ПГУ, 1979. – 178 с.
10. Galperin I. R. Stylistics. – Moscow: Higher school, 1977. – 336 с.
11. Johns V. Commerce. – UK: ‘Letts’, 1988. – P. 131-137.
12. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. – М.:Изд-дво АН СССР, 1963. – 254 с.
13. Кожина М.Н. Стилистика русского языка. – М.: Просвещение, 1983. – С. 49.
14. Чередниченко І.Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. – К.: Радянська школа, 1962. – С. 87.